

Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

The Online Romantic Relationship Quality Scale Adaptation to Turkish: Validity and Reliability Study

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'ni (ÇRİKÖ) Türkçe'ye uyarlayarak üniversite öğrencileri için geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu lisans eğitimine devam eden 523 kişi oluşturmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış olup, ölçüt bağıntılı geçerlik için Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ve Çok Boyutlu İlişki Ölçeği'nin İçsel İlişki Kontrolü alt ölçeği arasındaki ilişki incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 6 faktörlü orijinal yapısı doğrulanmakla birlikte, ölçekten bir madde çıkarılmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerlik için yapılan korelasyon testi sonucunda korelasyon katsayısı değerleri .06 ile .31 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenirlik çalışması kapsamında elde edilen Cronbach Alfa değerleri alt ölçekler için sırasıyla çevrim içi kontrol .72, duygusal iletişim stratejileri .65, çevrim içi kıskançlık .72, çevrim içi müdahaleci davranış .48, çevrim içi arkadaşlık uygulamaları .66, çevrim içi samimiyet .59 olarak bulunmuştur. Çalışmanın bulguları, Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin beliren yetişkinlerin romantik ilişkilerinde teknolojiyi nasıl kullandıklarını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Beliren yetişkinlik, çevrim içi romantik ilişki, geçerlik, güvenirlik.

ABSTRACT

The aim of this study is to adapt the Cyberdating Q_ A into Turkish and to conduct validity and reliability studies for university students. The study group of the research consists of 523 people who continue their undergraduate education. Confirmatory factor analysis was performed for the construct validity of the scale, and the relationship between the Perceived Relationship Quality Components Scale and the Internal Relationship Control subscale of The Multidimensional Relationship Scale were examined for criterion-related validity. As a result of confirmatory factor analysis, the original structure of the scale with 6 factors was confirmed, but one item was removed from the scale. As a result of the correlation analysis made for criterion-related validity, the correlation coefficients ranged between .06 and .31. Within the scope of the reliability study of the scale, Cronbach's alpha coefficients for the subscales were found to be .72 for online control, .65 for emotional communication strategies, .72 for online jealousy, .48 for online intrusive behavior, .66 for online friendship practices, and .59 for online intimacy. The findings of the study show that the Online Romantic Relationship Quality Scale is a valid and reliable measurement tool to measure how emerging adults use technology in their romantic relationships.

Keywords: Emerging adulthood, online romantic relationship, validity, reliability

GİRİŞ

Bebeklikten yaşlılığa kadar uzanan gelişim dönemlerinde bireylerin farklı gelişim görevlerini yerine getirmeleri beklenmektedir. Yaş dönemine özgü gelişim görevlerini yerine getirmek bir sonraki gelişim dönemine uyumu da kolaylaştırmaktadır. 18-30 yaşlarını kapsayan genç yetişkinlik döneminin gelişim görevleri arasında da eş ve iş seçimi yer almaktadır (Santrock, 2011). Bu gelişim görevlerinden biri olan evliliğe hazırlık süreci kişinin kendisine bir partner seçmesi ile başlamaktadır. Ergenliğin son zamanları ve 20'li yaşların başları seçeneklerin araştırıldığı, farklı insanlarla flört edildiği zaman dilimidir. Bu dönemde evlenilecek kişide hangi özelliklerin istenildiği, hangi özelliklerin istenilmediği düşünülmektedir. Farklı ilişkiler yaşamak, beliren yetişkinlik döneminde kişiyi evliliğe hazırlamaktadır (Arnett, 2004). Sanayileşmenin başlamasıyla birlikte 18-29 yaş arasındaki bireyler evlenmek ve ebeveyn olmak yerine kendilerini aşk, iş ve dünya görüşü gibi farklı kimlik konularında tanımaya çalışmaktadır (Atak ve Çok, 2010).

Beliren yetişkinler, hayatlarında birçok seçimle karşılaşarak sonraki yıllarının gidişatını etkilemektedirler. Beliren yetişkinlerin romantik ilişkilerinde yakınlık, istikrar ve doyum sağlamaları gelişimsel olarak sonraki dönemleri

Hazal Şimşek Özkan ¹
Diğdem Müge Siyez ²

How to Cite This Article

Şimşek Özkan, H. & Siyez, D. M. (2023). "Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:118; pp:9797-9805. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.73926>

Arrival: 29 August 2023
Published: 31 December 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, İzmir, Türkiye. ORCID: 0000-0002-3489-4212

² Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye. ORCID: 0000-0003-4724-3387

etkilemektedir. Romantik ilişkiler gencin iyi olma halini de etkilemektedir. Bu dönemde kurulan ilişkilerin örüntüleri yetişkinlik dönemindeki veya evlilikteki ilişkileri tahmin edici özelliktedir (Reifman, 2011). Beliren yetişkinlikte yaşam doyumunun en önemli belirleyicileri arasında romantik bağlanmalar yer almaktadır (Guarnieri, Smorti, Tani, 2015).

Teknoloji ve internetin günümüzde yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıyla birlikte çiftlerin azımsanmayacak bir bölümü çevrim içi ortamda tanışmaktadır. 2005-2012 yılları arasında Amerika'da evli çiftlerle yapılan araştırma bulgularına göre katılımcıların %34.95'i ilişkilerinin çevrim içi ortamda başladığını belirtmiştir. Çevrim içi ortamda tanışan çiftlerin evlilik doyumlarının çok az farkla geleneksel yöntemle tanışan çiftlerin evlilik doyumlarından daha yüksek olduğu ve boşanma oranlarının daha az olduğu görülmüştür. Online tanışma sitelerinde tanışanların oranı %45.01 iken sosyal ağlarda tanışan çiftlerin oranı %20.87 olarak bulunmuştur (Cacioppo, Cacioppo, Gonzaga, Ogburn ve VanderWeele, 2013).

Goldberg, Yeshua-Katz ve Marciano (2022) Knapp'ın (1978) ilişki aşamalarını sosyal medyaya uyarladıkları çalışmada, sosyal medyada ilişki aşamaları üç aşama olarak belirlenmiştir. Buna göre ilişkinin ilk aşaması stalk yapma davranışlarını içeren araştırma evresi olarak bilinmektedir. İkinci aşama ise ilişkinin sosyal çevreye duyurulduğu aşama olup, etiketleme yapma, birbirlerinin gönderilerini beğenme, birlikte fotoğraf yayımlama, önceki partnerlerin fotoğraflarını silme, profil fotoğraflarını değiştirme gibi davranışları içermektedir. Üçüncü aşamada çift olmaktan aile olmaya dönme; çift olarak birlikte hareket etme, nişan ya da düğün fotoğrafı paylaşma, ilişki durumunun güncellenmesi gibi davranışlar yer almaktadır.

Bunun yanı sıra ilişkiler çevrim içi ortamda başlamasa bile ilişkinin şekillenmesi çevrim içi olabilmektedir. Sosyal medyanın hayatımıza girmesiyle birlikte romantik ilişkilere yapılan yatırımlar bu alanda da görülmeye başlamıştır. Çevrim içi davranışlar ilişkinin dinamiklerini etkilemektedir. Sosyal medya kullanan partnerler farkında olarak veya olmayarak sosyal medya üstünden de ilişkiyi yapılandırmaktadır (Goldberg, Yeshua-Katz ve Marciano, 2022). Marcotte, Gesselman, Reynolds ve Garcia (2021) tarafından yapılan çalışmada; romantik ilişkilerin başlangıcında çiftlerin ilişkilerine yatırım yapmak için sosyal medyada bazı davranışlar sergiledikleri bulunmuştur. Araştırmaya katılanların %48'i partnerle birlikte çekilen fotoğrafı yayınladıklarını, %34'ü partnerin sosyal çevresini takip ettiğini, %24'ü kendisinin ve partnerinin profil fotoğrafını değiştirdiğini bildirmiştir. Ayrıca ilişkinin başlangıcında doğrudan mesaj gönderme, partnerin gönderilerine yorum yapma gibi ilişkiye yatırım yapma davranışları görülmektedir. İlişki bittikten sonra yapılan yatırım davranışları ise; gönderileri veya fotoğrafları beğenme, gönderilere veya fotoğraflara yorum yapma, doğrudan mesaj gönderme, doğum gününü kutlama davranışlarıdır. İlişki bittikten sonra yatırım yapma davranışları değişerek, profilinde partnere ait fotoğrafları silme, partnerin ailesini veya arkadaşlarını arkadaş listesinden çıkarma, partneri sosyal medyada engelleme gibi davranışlara dönüşmektedir.

Marcotte ve arkadaşlarının (2021) yaptıkları çalışmaya göre erkeklerin ilişkilerinin başlangıç aşamasında ve ilişki bittikten sonra kadınlara kıyasla daha fazla yatırım davranışında buldukları, kadınların ise ilişki bittikten sonra yatırım davranışında bulunmadıkları görülmüştür. Ayrıca sosyal medya eski partnere ulaşmak, ilişkinin sonlanma aşamasında ilişki durumunu sosyal çevreye duyurmak, eğer eski partnerle sosyal ağlarda bağlantı veya ortak arkadaşlar varsa sosyal medya yoluyla eski partnere dolaylı mesaj göndermek amacıyla da kullanılmaktadır. Sosyal medyanın romantik ilişkilerin başlamasında ve sürdürülmesinde kolaylaştırıcı rolü olsa da sosyal medyanın romantik ilişkileri olumsuz yönde etkilediğini gösteren araştırmalar da mevcuttur. Örneğin, sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte çiftler partnerlerini kontrol etmek amacıyla da sosyal medyayı kullanmaktadırlar (Sanchez-Hernandez, Hermena-Enriquez, Exposito, 2020; Alikılıç, Alikılıç ve Özer, 2019). Sosyal medya kullanımının kıskançlığa sebep olduğunu varsayılabilir zaten kıskanç olan bireylerin teknolojik şiddete eğilim gösterdikleri ve stalk yapmak veya partneri kontrol etmek için sosyal medya platformlarında fazla zaman geçirdikleri düşünülmektedir (Merlici ve ark., 2022). Çiftlerin ilişkilerinde birbirlerinin sosyal medya şifrelerini öğrenmeleri, arkadaş listelerini incelemeleri gibi yeni davranışlar geliştirdikleri gözlenmiştir (Alikılıç, Alikılıç ve Özer, 2019). Sanchez-Hernandez, Hermena-Enriquez, Exposito'nun (2020) üniversite öğrencileriyle yaptıkları araştırma, gençler arasında kontrol davranışlarının kabul edilebilir ve normalleştirilmiş olarak görüldüğünü ortaya çıkarmıştır (Sanchez ve ark., 2020).

Günümüzde sosyal medyanın aşırı kullanımı romantik ilişki yaşayan bireylerin birbirleriyle etkileşimini azaltarak ilişki sorunlarına sebep olmaktadır. Sosyal medya kullanımının romantik ilişkilere etkisinin incelendiği bir çalışmada partnerlerinin aşırı derecede sosyal medya kullandığını düşünen bireylerin, ilişkilerinde ilgisizlik, yalnızlık ve kıskançlık algıladıkları bulunmuştur. Bu durumun da ilişkinin sonlanmasına sebep olduğu gözlenmektedir (Nongpong ve Charoensukmongkol, 2016). Bu araştırma bulguları dikkate alındığında romantik ilişkilerin başlama, yapılandırılma, sürdürülme ve sonlandırma aşamalarında sosyal medyanın önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Ancak, ülkemizde sosyal medyadaki romantik ilişki davranışlarını ölçen herhangi bir ölçme

aracına rastlanmamıştır. Çevrim içi İlişki Kalitesi Ölçeği ergenlerin romantik ilişkilerinde teknolojiyi nasıl kullandıklarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Sanchez, Munoz-Fernandez, Ortega-Ruiz, 2015).

Bu çalışmanın amacı Sánchez, Muñoz-Fernández ve Ortega-Ruiz (2015) tarafından geliştirilen Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'ni (ÇRİKÖ) Türkçe'ye uyarlayarak üniversite öğrencileri için geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmaktır. Araştırmanın amacı kapsamında şu araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

1. Orijinalinde 6 faktör yapısı bulunan ölçeğin Türkçe formunda faktör yapısı nedir?
2. Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği' nin ölçüt geçerliği ne düzeydedir?
3. Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği' nin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ne düzeydedir?

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 262'si erkek, 261'i kadın olmak üzere toplam 523 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde çok aşamalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Birinci aşamada her fakülte bir tabaka olarak kabul edilmiştir. Her bir fakülteden kaç öğrenci seçildiği ise fakültelerdeki öğrenci sayılarının evrene olan oranına göre belirlenmiştir. Ardından da her fakülte içerisinde bir bölüm rasgele sayılar tablosu kullanılarak belirlenmiştir. Çalışma grubunun yaş aralığı 18 ile 45 aralığında değişmektedir ($X= 21.55$, $ss=2.45$). Romantik ilişki süresi 1 ile 96 ay arasında değişmektedir ($X= 8.85$, $ss=16.63$). Sosyal medyada geçirilen sürenin 0 ile 12 saat arasında olduğu görülmektedir. ($X= 3.38$, $ss=1.92$). Çalışma grubunun diğer sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo-1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcılara ait Sosyo-demografik Özellikler

		f	%
Sınıf Düzeyi	1	132	25.2
	2	130	24.9
	3	122	23.3
	4	135	25.8
	5	4	.8
Romantik İlişki Sayısı	1	147	28.1
	2	125	23.9
	3	122	23.3
	4 ve üzeri	129	24.7
Sosyal Medyada Geçirilen Süre	0-59 dk	2	.4
	1saat	90	17.2
	2 saat	147	28.1
	3 saat	131	25
	4 saat ve üzeri	153	29.3
Sosyal Medyada Kullanılan Platformlar	Whatsapp	520	99.4
	İnstagram	517	98.9
	Youtube	490	93.7
	Twitter	373	71.3
	Linkedin	214	40.9
	Snapchat	199	38
	Pinterest	115	22
	Facebook	125	23.9
	Tiktok	56	10.7
	Diğer(Discord, telegram, tumblr, ekşi, binkitap)	20	3.8

Veri Toplama Araçları

Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği (ÇRİKÖ): Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği (Sanchez ve ark., 2015) çevrim içi romantik ilişki davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 5'li Likert tipindeki (1=asla, 5=her zaman) ölçek 6 alt ölçekten (çevrim içi kontrol, duygusal iletişim stratejileri, çevrim içi kıskançlık, çevrim içi müdahaleci davranış, çevrim içi arkadaşlık uygulamaları, çevrim içi samimiyet) ve 28 maddeden oluşmaktadır. ÇRİKÖ'de Çevrim içi Kontrol alt ölçeği 6 madde, duygusal iletişim stratejileri alt ölçeği 7 madde, çevrim içi kıskançlık alt ölçeği 4 madde, çevrim içi müdahaleci davranışlar alt ölçeği 4 madde, çevrim içi arkadaşlık uygulamaları alt ölçeği 4 madde, çevrim içi samimiyet alt ölçeği 3 maddeden oluşmaktadır. Çevrim içi samimiyet ve duygusal iletişim stratejileri alt ölçekleri çevrim içi ortamda partnerin duygularını anlama veya partnerle iletişim kurma gibi ilişkideki olumlu dinamikler hakkında bilgi vermektedir. Bu alt ölçeklerden alınan puanların yüksek olması çevrim içi ortamda ilişkideki olumlu dinamiklerin arttığı anlamına gelmektedir. Çevrim içi kontrol, çevrim içi kıskançlık ve çevrim içi müdahaleci davranışlar alt ölçekleri ise ilişkideki çatışma eğilimini göstermektedir. Bu alt ölçeklerden alınan puanların yüksek olması çevrim içi ortamda kontrol davranışlarının fazla

olması anlamına gelmektedir. Çevrim içi arkadaşlık uygulamaları alt ölçeği ise çevrim içi ortamda riskli davranışları ölçmekte olup, alınan puanların yüksek olması da riskli davranışların artması anlamına gelmektedir. Ölçekten toplam puan alınmamakta, her alt ölçek kendi içinde değerlendirilmektedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçeğin geliştirilme aşamasında yaşları 14-17 arasında değişen 8 kız 8 erkek ortaokul öğrencisiyle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Sonrasında ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması kapsamında üniversite birinci sınıf öğrencilerinden 90 kişiyle pilot uygulama yapılmıştır. Asıl uygulamada ise ergenler ve genç yetişkinlerden oluşan, yaş ortalaması 15.13 (ss=1.34) olan toplam 626 kişiyle çalışma yapılmıştır. Ölçeğin orijinalinde iç tutarlılık katsayıları alt ölçeklere göre çevrim içi kontrol .85, duygusal iletişim stratejileri .84, çevrim içi kıskançlık .79, çevrim içi müdahaleci davranışlar .84 çevrim içi arkadaşlık uygulamaları .75, çevrim içi samimiyet .71 olarak bulunmuştur (Sanchez ve ark., 2015).

Dil Geçerliği

Ölçeğin Türkçe çeviri çalışmasında Brislin'in (1970) geri çeviri yöntemi kullanılmıştır. Ölçek için gerekli izinler alındıktan sonra, anadili Türkçe olan ve iyi derecede İngilizce bilen iki kişi tarafından ölçek Türkçe 'ye çevrilmiştir. Elde edilen bu formlar alanda olan bir uzman ile incelenerek son kontroller yapılmış, ardından da bu form Türk Dili Edebiyatı öğretmeni tarafından yazım, anlaşılabilirlik ve imlaya göre incelenerek Türkçe forma son şekli verilmiştir. Türkçe form her iki dili de iyi bilen bir uzman tarafından tekrar İngilizce 'ye çevrilmiştir. Elde edilen İngilizce form ölçeği geliştiren kişilere gönderilerek görüş istenilmiştir. Alınan geri-bildirimde ölçeğin maddelerinin anlamlı olduğu bildirilmiştir.

Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği: Fletcher, Simpson ve Thomas (2000) tarafından romantik ilişki kalitesini ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek, Sağkal ve Özdemir (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçekte toplam 6 soru olup, 7'li Likert (1=hiç, 7=Çok) olarak düzenlenmiştir. Tek boyuttan oluşan ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçek maddelerine verilen yanıtlar üzerinden elde edilen toplam puanlar 6 ile 42 arasında değişmektedir. Türkçe formunun Cronbach alfa katsayısı .86, birleşik güvenilirliği (composite reliability) .87 ve test-tekrar test güvenilirliği .81 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada, ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Ölçekten elde edilen puanların artması, romantik ilişki kalitesinin arttığını göstermektedir.

Çok Boyutlu İlişki Ölçeği: Yakın ilişkilerdeki çeşitli psikolojik eğilimleri ölçmek amacıyla Snell, Schicke ve Arbeiter (2002) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Büyükşahin (2005) tarafından yapılmıştır. Ölçek maddeleri 5'li Likert tipi (1=Benim için hiç uygun değil', '5=Benim için çok uygun) olup, toplamda 60 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin, İlişkiye Yüksek Düzeyde Odaklanma, İlişki Doyumu, İlişki Korkusu/Kaygısı, İlişki İzlenimi Ayarlama, İlişkide Kendine Güven, Dışsal İlişki Kontrolü, İlişki Girişkenliği, İçsel İlişki Kontrolü olmak üzere toplam 8 alt ölçeği vardır. Ölçekten alınan puanlar her boyut için ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Boyutlardan alınan puanın artması ilgili boyutun arttığı anlamına gelmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı alt ölçeklere göre .70 ile .92 arasında olduğu bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt geçerliliği ile ilgili çalışma 'İlişki Doyumu Envanteri' ile yapılmış, aradaki ilişkinin .66 ile .71 arasında değiştiği bulunmuştur. Araştırmada ölçeğin 'içsel ilişki kontrolü alt ölçeği' kullanılmıştır. Bu çalışmada İçsel İlişki Kontrolü alt ölçeğine dair Cronbach alfa katsayısı .76 olarak bulunmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Bu formda katılımcıların yaş, cinsiyet, fakülte, bölüm, sınıf düzeyi, romantik ilişki sayısı, romantik ilişki süresi, hangi sosyal medya ağlarını kullandığı, günde kaç saat sosyal medya ağlarını kullandığıyla ilgili sorular yer almaktadır.

İşlem

Uygulamanın yapılabilmesi için Etik Kurul izni Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nden, Uygulama izinleri ise ilgili fakültelerden alınmıştır. Verilerin toplanması gönüllülük esasına göre yapılmış, ölçekleri doldurmak isteyenlerden bilgilendirilmiş onam formunu doldurmaları istenmiştir. Veriler çevrim içi ortamda doldurulmuştur.

Verilerin analizi

Geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin analizlere geçilmeden önce veri setinde kayıp veri olup olmadığı tespit edilmiştir. Veri setinde kayıp değerler olmadığı belirlenmiştir. Sonrasında uç değerler olup olmadığı incelenerek, 5 katılımcının verisi veri setinden çıkarılmıştır. Normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık değerlerine göre hesaplanmıştır. Skewness (çarpıklık) bir dağılımın simetrik olmama derecesini ölçerken; kurtosis (basıklık) dağılımın ortasında çok fazla veya çok az örneğin bulunma derecesini gösteren bir indekstir (Büyüköztürk, 2007). Tek değişkenli normallik varsayımının karşılanıp karşılanmadığı kontrol edilmiştir. Veri setinden tek yönlü normallik varsayımını bozan 29 katılımcıya ait veri çıkarılmıştır. 523 katılımcıdan oluşan veri setinde çarpıklık ve yığılma değerlerinin -1 ile +1 aralığında olduğu görülmüştür. Doğrusallık varsayımını kontrol etmek için saçılma

diyagramı matrisi (scatter plot matrix) incelenmiştir. Matriste yer alan çoğu alt ölçeğine ait diyagramda doğrusallığın olduğu görülmüştür.

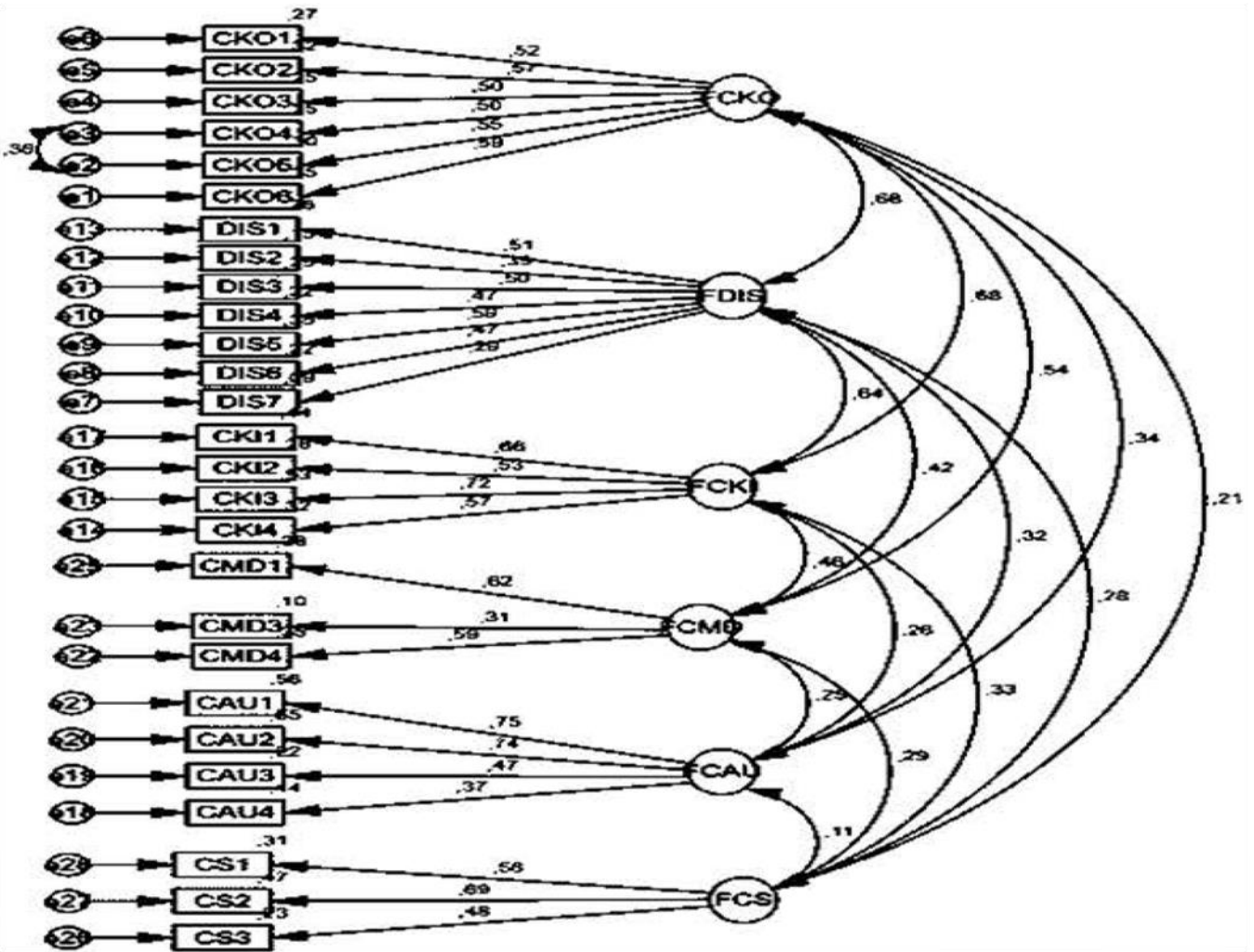
Veri setinin analizler için uygun olduğu belirlendikten sonra ÇRİKÖ Türkçe formunun yapı geçerliği, ölçüt bağıntılı geçerliği ve güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği kapsamında doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA'da herhangi bir bağımsız değişken yoktur; ancak veri setindeki değişkenlerin eş varyanslılığı (homojenliği) hakkında bilgi sahibi olabilmek için cinsiyet değişkeni analize "fix factor" olarak tanımlanarak eş varyanslılık (homojenlik) testi gerçekleştirilmiştir. Box M testi sonucunun istatistiksel olarak anlamsız olduğu, yani cinsiyete göre varyans-kovaryans matrislerinin homojen olduğu görülmüştür. Değişkenler arası basit ikili korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin .90 ve üzerine çıkmaması çoklu bağlantı probleminin olmadığına işaret etmektedir. Çoklu doğrusal bağlantı, bağımsız değişkenler arasında tam veya tama yakın bir doğrusal ilişki olması anlamına gelmektedir (Karakaş, 2008). Yaş değişkeni bağımlı değişken olarak girilerek gerçekleştirilen doğrusal regresyon analiziyle Tolerans, VIF (varyans artış faktörü) ve Durbin-Watson değerleri hesaplanmıştır. Durbin-Watson değerinin 2'ye yakın (1.863) olduğu görülmüştür. Tolerans değerlerinin 1'den düşük olduğu ve VIF (Varyans Artış Faktörü) değerlerinin 10'dan küçük olduğu görülmüştür. Bu bulgularla çoklu doğrusal bağlantı probleminin olmadığı belirlenmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi kapsamında model uyum iyiliğinin değerlendirilmesinde χ^2/df , RMSEA, SRMR, GFI ve AGFI değerleri kullanılmıştır. Bu kapsamda, χ^2/df sonucunda elde edilen değer 5'in altında olması, RMSEA değerinin .07'ye yakın veya az olması, SRMR değerinin .05'ten az olması, GFI ve AGFI değerlerinin .90'dan büyük olması eşik değerler olarak kabul edilmiştir (Anderson ve Gerbing, 1984; Steiger, 2007; Byrne, 1998; Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008). ÇRİKÖ'nin ölçüt bağıntılı geçerliği kapsamında ARİKÖ (Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği) ve ÇBİÖ (Çok Boyutlu İlişki Ölçeği) İlişki kontrolü alt ölçeği arasındaki ilişkilere bakılmıştır. ÇRİKÖ'nin güvenilirlik analizi için Cronbach Alpha değerleri hesaplanmıştır.

BULGULAR

Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular

Orijinalinde 6 alt ölçeği olan ÇRİKÖ'nün yapı geçerliğini ölçmek için DFA yapılmıştır. İlk DFA sonucunda elde edilen uyum indeksleri şu şekildedir: $\chi^2=868.875$, $df = 335$ ($p<.001$) $\chi^2/df = 2.594$, RMSEA = .055, SRMR = .059, GFI = .89 ve AGFI = .86. Uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olmadığı görülmüştür. Bu aşamada .20'den düşük yol katsayısına sahip çevrim içi müdahaleci davranış alt ölçeğinin 2. maddesi çıkartılmıştır.

Bu madde çıkarılarak DFA yinlendiğinde şu uyum indeksleri elde edilmiştir: $\chi^2= 825.270$, $df = 309$ ($p<001$), $\chi^2/df = 2.671$; RMSEA = .057, SRMR = .0593, GFI = .89 ve AGFI = .87. Analiz sonucu incelendiğinde çevrim içi kontrol alt ölçeğinde yer alan 4. ve 5. maddeler arasında modifikasyon önerisi olduğu görülmüştür. Modifikasyon yaparken kuramsal ilişkilere ve orijinal yapının korunmasına dikkat etmek gerekmektedir. Aynı faktör altındaki iki değişkenin hata terimlerinin birleştirilmesi uygun görülmektedir (Kartal ve Bardakçı, 2018). Gerekli modifikasyonlar yapıldıktan sonra oluşan yol diyagramı Şekil-1'de yer almaktadır. Gerçekleştirilen modifikasyon sonrasında oluşan model uyum iyiliği değerleri şu şekildedir: $\chi^2= 772.981$; SD = 308; ($p<.001$); $\chi^2/SD = 2.510$; GFI = .90; AGFI = .88; RMSEA = .054; SRMR = .0580. Bütün DFA bulguları incelendiğinde bu ölçeğin orijinalinde olduğu gibi 6 faktörlü ve 27 maddelik yapısı Türk kültüründe doğrulanmıştır.

Şekil 1: ÇRİKÖ Türkçe Forumu' na İlişkin Yol Diyagramı

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Not: CKO=Çevrim içi Kontrol, DIS=Duygusal İletişim Stratejileri, CKI=Çevrim içi Kıskançlık, CMD=Çevrim içi Müdahaleci Davranış, CAU=Çevrim içi Arkadaşlık Uygulamaları, CS=Çevrim içi Samimiyet

Ölçüt Bağımlı Geçerlik

Ölçüt bağımlı geçerlik analizleri kapsamında ÇRİKÖ'nin alt ölçekleri ile ölçüt değişkenler olan İlişki kalitesi (ARİKÖ) ve İçsel İlişki Kontrolü (ÇBİÖ) arasındaki ilişkilere bakılmıştır. İçsel İlişki Kontrolü alt ölçeğinde kişinin yaşadığı yakın ilişkilerin kendi kontrolünde olduğuna inanmasıyla ilgili maddeler yer almaktadır (Büyükşahin, 2005). Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin bazı alt ölçeklerinin de çevrim içi ortamda kontrol davranışlarını ölçmesi sebebiyle İçsel İlişki Kontrolü alt ölçeğiyle ilişkisine bakılması uygun görülmüştür. ÇRİKÖ'nin alt ölçekleri ile ARİKÖ ve İçsel İlişki Kontrolü (ÇBİÖ) arasındaki ilişkiye ait bilgiler Tablo-2'de yer almaktadır.

Tablo 2: ÇRİKÖ, ARİKÖ (Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği) ve İçsel İlişki Kontrolü Alt Ölçeği (Çok Boyutlu İlişki Ölçeği) Arasındaki Korelasyon Değerleri

	Çevrim içi Kontrol	Duygusal İletişim Stratejileri	Çevrim içi Kıskançlık	Çevrim içi Müdahaleci Davranış	Çevrim içi Arkadaşlık Uygulamaları	Çevrim içi Samimiyet
Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği	-.13**	-.10*	-.10*	.01	-.09*	.31**
İçsel İlişki Kontrolü	.11*	.21**	.13**	.06	.18**	.08

** p<.01 * p<.05

Tablo 2'de görüleceği gibi ARİKÖ ile Çevrim içi Müdahaleci Davranış alt ölçeği hariç olmak üzere ÇRİKÖ'nün diğer alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişkilere ilişkin korelasyon değerleri -.10 ve .31 arasında değişmektedir.

ÇBİÖ'nin İçsel İlişki Kontrolü alt ölçeği ile Çevrim içi Müdahaleci Davranış ve Çevrim içi Samimiyet alt ölçekleri hariç olmak üzere diğer alt ölçekler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişkilere ilişkin korelasyon değerleri .06 ile .21 arasında değişmektedir.

Güvenirlğe İlişkin Bulgular

Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin güvenilirliğini incelemek için ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach Alfa katsayısıyla belirlenmiştir. Alt ölçeklere ait Cronbach Alfa değerleri Çevrim içi kontrol .72, Duygusal İletişim Stratejileri .65, Çevrim içi Kıskançlık .72, Çevrim içi Müdahaleci Davranış .48, Çevrim içi Arkadaşlık Uygulamaları .66, Çevrim içi Samimiyet .59 olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı Sánchez, Muñoz-Fernández ve Ortega-Ruiz (2015) tarafından geliştirilen Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'ni (Cyberdating Q _ A) Türkçe'ye uyarlanmasıdır. Bu araştırmanın ilk bulgusu Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi ölçeğinin 6 faktörlü, 27 maddelik yapısının Türk kültüründe doğrulandığını göstermesidir. Çevrim içi müdahaleci davranış alt ölçeğinin 2. maddesi olan "Sinirli olduğumda ve partnerim tepki vermediğinde, e-posta hesabına çok fazla mesaj bırakırım" ifadesi düşük faktör yüklenmesi sebebiyle ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddenin düşük faktör yüklenmesinin sebebi katılımcıların partnerleriyle mesajlaşmada çoğunlukla e-postayı tercih etmemeleri olabilir. Cacioppo ve arkadaşlarının (2013) yaptıkları araştırma sonuçlarına göre çiftlerin tanışmalarında mail kullanarak tanışanların oranı % 2.04 olarak belirlenmiştir. Çiftlerin tanışma, iletişim kurma ve sürdürmede mail yerine sosyal ağları ve mesajlaşma uygulamalarını daha sık kullandıkları düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer bulgusu ölçüt geçerliği kapsamında uygulanan Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeğinin alt ölçekleri olan Çevrim içi Kontrol, Duygusal İletişim Stratejileri, Çevrim içi Kıskançlık, Çevrim içi Arkadaşlık Uygulamaları alt ölçekleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçeğin orijinalinde bu alt ölçeklerle Akrana Aşırı Uyum Sağlama ölçeği arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Duygusal iletişim stratejileri alt ölçeğinde partnerin duygularına karşı duyarlı olma ve duygularını ifade etmek için farklı yöntemler kullanmayı ölçen maddeler bulursa da bireyler partnerlerini manipüle etmek ve yönetmek, kontrol etmek amacıyla da bu davranışları gösterebilmektedir (Sanchez ve ark., 2015). Alt ölçeklerden çevrim içi kontrol ve çevrim içi kıskançlık alt ölçekleri incelendiğinde de çevrim içi ortamda partneri kontrol etme davranışlarını içerdiği görülmektedir. Bu davranışların da romantik ilişki kalitesini azaltan davranışlar olduğu veya romantik ilişkideki doyumun azaldığı ilişkilerde bu davranışları sergileme ihtimalinin arttığı düşünülebilir. Sosyal medya aşırı kullanımında ilişki doyumunu azaltmakta, ilişkideki çatışmaları artırmaktadır. Bouffard, Giglio ve Zheng (2021) 234 üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmada Instagram'ın aşırı kullanımının ilişki doyumunu düşürürken, ilişkideki çatışmaları artırdığını belirlemişlerdir.

Çevrim içi Müdahaleci Davranış alt ölçeğinin diğer ölçeklerle anlamlı ilişkisinin olmaması, katılımcıların kontrol davranışlarını kabul etmemeleri veya fark etmemelerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Sanchez-Hernandez ve ark. (2020) yaptıkları çalışmada gençler arasında kontrol davranışlarının kabul edilebilir ve normalleştirilmiş olarak görüldüğünü ortaya çıkarmıştır. Araştırma sonuçlarına göre genç kadınların %84.8 'i kontrol davranışlarını gençler arasında yaygın olduğunu belirtse de kendisinin bu davranışlara maruz kalmadığını söylemiştir. Kadınlar flört şiddetini kaygı belirtisi veya aşk olarak yorumlamaktadır. Erkeklerin ise %92.5'i kontrol davranışı göstermediğini ifade ederken , %79.5'i gençler arasında bu davranışların yaygın olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmanın diğer bulgusu Çevrim içi Samimiyet alt ölçeğiyle Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Çevrim içi samimiyet alt ölçeğinin maddeleri incelendiğinde internet ve sosyal medyanın romantik ilişkide olumlu anlamda kullanılmasıyla ilgili maddeler içerdiği görülmektedir. Bu durumun da romantik ilişki kalitesini olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Sosyal medya ulaşımdaki kolaylığıyla partnerler için beğenme, yorum yapma, özelden mesaj gönderme gibi davranışlarla kişilerarası çekimin rahat ifade edildiği bir alan oluşturmaktadır (Marcotte ve ark., 2021).

Araştırmada ölçüt geçerliği kapsamında Çok Boyutlu İlişki Ölçeği'nin İçsel İlişki Kontrolü alt ölçeği kullanılmıştır. Çok Boyutlu İlişki Ölçeği'nin İçsel İlişki Kontrolü alt ölçeği ile Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin Çevrim içi Müdahaleci Davranış ve Çevrim içi Samimiyet alt ölçekleri hariç olmak üzere diğer alt ölçekler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde ölçeğin orijinalinde de bu alt ölçeklerle ilişkide yönetme davranışlarını ölçen Akrana Aşırı Uyum Sağlama Ölçeği ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çok Boyutlu İlişki Ölçeği'nin İçsel İlişki Kontrolü alt ölçeği ile Çevrim içi Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin Çevrim içi Samimiyet alt ölçeği arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Benzer şekilde ölçeğin orijinalinde de Çevrim içi Samimiyet alt ölçeğiyle ilişkide yönetme davranışlarını ölçen Akrana Aşırı Uyum Sağlama Ölçeği ile

anlamli bir iliŒki bulunamamıŒtır. Çevrim içi Romantik İliŒki Kalitesi Ölçeği'nin Çevrim içi Müdahaleci DavranıŒ alt ölçeğiyle araŒtırmada kullanılan diğer ölçekler arasında anlamli bir iliŒki bulunamamıŒtır. Ölçeğin orijinalinde de Çevrim içi Müdahaleci DavranıŒ alt ölçeğinin iliŒki kalitesiyle arasında anlamli bir iliŒki bulunmazken, iliŒkide yönetme davranıŒlarını ölçen Akrana AŒırı Uyum Sağlama Ölçeği ile pozitif yönde anlamli bir iliŒki bulunmuŒtur (Sanchez ve ark., 2015).

Ölçeğin orijinalinde ölçüt geçerliği için iki ölçek kullanılmıŒtır. Ölçeklerden ilki Online İliŒki Envanteri olup iliŒki kalitesini ölçmektedir. İkinci ölçek ise iliŒkide yönetme davranıŒlarını ölçmek amacıyla kullanılmakta olan Akrana AŒırı Uyum Sağlama Ölçeği'dir. Çevrim içi Romantik İliŒki Kalitesi Ölçeği'nin güvenirliliğine iliŒkin bulgular incelendiğinde, Çevrim içi Kontrol ve Çevrim içi Kiskançlık, Çevrim içi ArkadaŒlık Uygulamaları, Duygusal İletişim Stratejileri alt ölçeklerinin oldukça güvenilir düzeyde olduğu belirlenmiŒtir. Çevrim içi Müdahaleci DavranıŒ ve Çevrim içi Samimiyet alt ölçeklerinin ise düşük güvenilirlikte olduğu belirlenmiŒtir. Ölçeğin orijinalinde ise Çevrim içi Samimiyet ve Çevrim içi ArkadaŒlık Uygulamaları alt ölçeklerine ait iç tutarlılık katsayısı diğer alt ölçeklere göre daha düşük bulunmuŒtur. Çevrim içi Müdahaleci DavranıŒ alt ölçeğine iliŒkin gözlenen farklılığın, uygulamanın yapıldığı yaŒ grubunun farklılığından kaynaklandığı düşünölmektedir. Ölçeğin orijinalindeki uygulama ergenler ve genç yetişkinlerden oluŒan yaŒ ortalaması 15.13 olan bir grupta yapılırken, bu araŒtırma üniversite öğrencileriyle yapılmıŒtır. Alikılıç, Alikılıç ve Özer (2019) yaptıkları araŒtırmada kiskançlık ve gözetim davranıŒlarının cinsiyete göre anlamli bir fark göstermediğini fakat kiskançlığın yaŒın artmasıyla birlikte azaldığını belirtmiŒlerdir.

Çevrim içi Romantik iliŒki kalitesi ölçeği çevrim içi ortamlarda romantik iliŒki davranıŒlarını ölçmek amacıyla geliŒtirilmiŒ bir ölçme aracıdır. Bazı alt ölçekleriyle (Çevrim içi kontrol, çevrim içi kiskançlık ve çevrim içi müdahaleci davranıŒlar) çevrim içi kontrol davranıŒlarını ölçebilmesi sebebiyle çevrim içi iliŒkilerdeki flört Œiddetini de ölçebilecek bir ölçme aracı olduğu düşünölmektedir. AraŒtırma kapsamında sadece bir üniversiteden veri toplanması bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Fakat bu sınırlılığın örneklem büyüklüğünün yeterli olması ve fakülte çeŒitliliđinin fazla olmasıyla azaltıldığı düşünölmektedir. Bununla birlikte bir sonraki çalıŒmada cinsiyete göre ölçüm deđiŒmezliđi de inceleyebilir. Sonuç olarak, çalıŒmanın bulguları ıŒıđında ÇRİKÖ'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ve üniversite öğrencileriyle yapılacak araŒtırma ve uygulamalarda kullanılabileceği görölmüŒtür.

KAYNAKÇA

Alikılıç, Ö.; Alikılıç, İ. ve Özer, A. (2019). 'Dijital Romantizm: Y kuŒađının romantik iliŒkilerinde sosyal medyanın rolü üzerine bir araŒtırma', Erciyes İletişim Dergisi Uluslararası Dijital Çağda İletişim Sempozyumu Özel Sayısı, (1): 57-80. doi: 10.17680/erciyesiletisim.485005

Anderson, J. C. & Gerbing, D. W. (1984). 'The effect of sampling error on convergence, improper solutions and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis', *Psychometrika*, 49(2): 155-173.

Atak, H. ve Çok, F. (2010). 'A new period in human life: Emerging adulthood', *Journal of Childhood and Adolescence Mental Health*, 17(1): 39-50.

Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*, Oxford University Press, New York.

Bouffard, S.; Giglio, D. & Zheng, Z. (2021). 'Social media and romantic relationship: excessive social media use leads to relationship conflicts, negative outcomes, and addiction via mediated pathways', *Social Science Computer Review*, 40(6): 1-19. <https://doi.org/10.1177/08944393211013566>

Büyüköztürk, Œ. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

BüyükŒahin, A. (2005). 'Çok boyutlu iliŒki ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalıŒması', *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(2): 97-105.

Brislin R.W. (1970). 'Back-translation for cross-cultural research', *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 1: 185–216.

Byrne, B. M. (1998). *Structural equation modeling with LISREL, PRELIS and SIMPLIS: Basic concepts, applications and programming*, Lawrence Erlbaum Associates, New Jersey.

Cacioppo, J. T.; Cacioppo, S., Gonzaga, G.C., Ogburn, E. L. & Vander Weele, T. J. (2013). 'Marital satisfaction and break-ups differ across on-line and off-line meeting venues', *Proc Natl Acad Sci*, 110(25): 10135–10140. doi: 10.1073/pnas.1222447110.

- Fletcher, G. J. O.; Simpson, J. A. & Thomas, G. (2000). 'The measurement of Perceived Relationship Quality Components: A confirmatory factor analytic approach', *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(3): 340-354. doi: 10.1177/0146167200265007
- Goldberg, S.; Yeshua-Katz, D. & Marciano, A. (2022). 'Online construction of romantic relationships on social media', *Personal Relationships*, 39(6): 1839–1862. <https://doi.org/10.1177/02654075211067814>
- Guarnieri, S.; Smorti, N. ve Tani, F. (2015). 'Attachment relationships and life satisfaction during emerging adulthood. social indicators research: An international and interdisciplinary', *Journal for Quality-of-Life Measurement*, 121(3): 833-847. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0655-1>
- Hooper, D.; Coughlan, J. & Mullen, M. R. (2008). 'Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit', *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6: 53-60.
- Karakaş, S. (2008). 'Çoklu doğrusal bağlantı problemi ve yanlı regresyon tahminçileri', *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kartal, M. ve Bardakçı, S. (2018). SPSS ve Amos uygulamalı örneklerle güvenilirlik ve geçerlik analizleri, *Akademisyen Kitabevi*, Ankara.
- Knapp, M. L. (1978). *Social intercourse: From greeting to goodbye*, Allyn and Bacon, Boston.
- Marcotte, A. S.; Gesselman, A.N., Reynolds, T.A. & Garcia J.R. (2021). 'Young adults' romantic investment behaviors on social media', *Personal Relationships*, 28 (4): 822-839. <https://doi.org/10.1111/pere.12390>
- Merlici, A.; Maftai, A., Corlătianu, M., Lăzărescu, G., Dănilă, O., & Măirean, C. (2022). 'I'm doing the right thing! Technological intimate partner violence and social media use: the moderating role of moral absolutism and the mediating role of jealousy', *Ethics and Behavior*, 33(6): 490-504. <https://doi.org/10.1080/10508422.2022.2106486>
- Nongpong, S., Charoensukmongkol, P. (2016). 'I don't care much as long as I am also on facebook: Impacts of social media use of both partners on romantic relationship problems', *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 24(4): 351-358. doi: 10.1177/1066480716663199
- Reifman, A. (2011). 'Emerging adulthood: conceptual foundations'. (Ed. Fincham, F.D & Cui, M.), *Romantic relationship in emerging adulthood*, ss. (15-27), Oxford University Press, New York.
- Sağkal, A. S. ve Özdemir, Y. (2018). 'Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin (ARİKÖ) Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması', *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46: 22-40. doi: 10.21764/mauefd.329888
- Sanchez-Hernandez, M. D.; Herrera-Enriquez, M. C. & Exposito, F. (2020). 'Controlling behaviors in couple relationships in the digital age: Acceptability of gender violence, sexism, and myths about romantic love', 29 (2): 67-81. <https://doi.org/10.5093/pi2020a1>
- Sánchez, V.; Muñoz-Fernández, N. & Ortega-Ruiz, R. (2015). 'Cyberdating Q_A': An instrument to assess the quality of adolescent dating relationships in social networks', *Computers in Human Behavior*, 48: 78-86. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.01.006>
- Santrock, M. G. (2011). *Life Span Development*, McGraw-Hill, New York.
- Snell, W. E, Jr, Schicke M., Arbeiter T. (2002) 'The multidimensional relationship questionnaire: Psychological dispositions associated with intimate relations'. (Ed. W. E. Snell, Jr.), *New directions in the psychology of intimate relations: Research and theory*, MO: Snell Publications, Cape Girardeau.
- Steiger, J. H. (2007). 'Understanding the limitations of global fit assessment in structural equation modeling', *Personality and Individual Differences*, 42(5) 893-98.